

Medborgarinitiativets titel

Vattnet är vårt – medborgarinitiativ för att förhindra privatisering av vattentjänster

Datering av initiativet

31.1.2020

Initiativets form

Förslag om att lagberedning ska inledas

Initiativets innehåll

Vi föreslår att det utifrån detta medborgarinitiativ inleds en beredning av lagstiftning som förhindrar att offentligt ägda vattentjänstverk säljs till kommersiella privata aktörer. Vattentjänsterna bör också i fortsättningen vara offentligt ägda.

Motivering

Vatten är i likhet med luft en nödvändighet för mänskligt liv. Alla behöver dricksvatten och vatten för att tvätta sig. Alla samhällsaktörer behöver vatten på något sätt; det finns inget liv utan vatten.

Inom vattentjänsterna tas vatten från yt- eller grundvatten och levereras till kunderna via ledningsnät. Avloppsvattnet leds ut. Vattnet behandlas till behövliga delar utifrån de krav som olika ändamål ställer. I Finland har det offentliga via affärsverk, kommunägda bolag eller till exempel vattenandelslag ansvarat för vattentjänsterna.

Det kan knappast uppstå konkurrens inom vattentjänsterna, eftersom det är fråga om ett så kallat naturligt monopol där endast en aktör kan verka på marknaden. Det är inte på något sätt realistiskt att det på någon ort i Finland byggs ett konkurrerande vattentjänstnät (t.ex. vattenledningsnät) vid sidan av det som redan finns.

Världen har många dåliga erfarenheter av privatisering av vattenförsörjningen. Till exempel i Storbritannien har privatiseringen lett till höjda vattenpriser för enskilda konsumenter och till ökade problem med vattendistributionen. Vattenkvaliteten har sjunkit avsevärt, medan företagen har gjort stora vinster genom detta naturliga monopol.

Till följd av de stora problemen har många städer i Europa (t.ex. Berlin och Paris) tagit tillbaka ägandet av den privatiserade vattenförsörjningen.

En privatisering av vattentjänsterna i Finland skulle med största sannolikhet leda till att kostnaderna stiger och servicenivån sjunker. Den kostnadsökning som försäljningen av ett naturligt monopol leder till kan vi – till följd av Caruna-affärerna – i dag se i elöverföringspriserna.

Privatisering av vattentjänsterna är en stor risk också ur miljösynpunkt. Genom privatiseringen av vattenförsörjningen exempelvis i Chiles huvudstad Santiago försämrades tillgången till vatten dramatiskt i samband med att landet drabbades av svår torka. Globalt sett är tillgången till rent vatten dessutom en av de största utmaningarna för miljön under de kommande åren.

Inom Europeiska unionen har det förts en livlig debatt om vattenförsörjningens framtid. År 2013 överlämnades medborgarinitiativet "Vatten och sanitet är en mänsklig rättighet" (Right2Water) till kommissionen. Initiativet undertecknades av 1,6 miljoner EU-medborgare. Också Förenta nationerna erkände år 2010 vatten som en mänsklig rättighet. Vattnet får inte bli en handelsvara.

Ägandet av vattentjänsterna är också en fråga om säkerhetspolitik. Vattentjänsterna är väsentliga för samhället och medborgarnas välfärd. Det är därför av kritisk vikt att tjänsterna är driftsäkra och att vattenförvaltningen är transparent. När tjänsterna innehas av det offentliga, dvs. när samhällets intressen, inte den företagsekonomiska lönsamheten, står i centrum kan man bättre garantera att systemet fungerar också i kriser.

Den offentliga sektorn är dessutom bunden av vissa principer om öppenhet och insyn, vilket är väsentligt med tanke på medborgarnas rättssäkerhet. Utifrån dessa principer kan allmänheten och beslutsfattarna kontrollera att de offentligt ägda vattentjänsterna fungerar mycket kostnadseffektivt och miljövänligt.

Vi föreslår att det utifrån detta medborgarinitiativ inleds en beredning av lagstiftning som förhindrar att offentligt ägda vattentjänstverk säljs till kommersiella privata aktörer. Vattentjänsterna bör också i fortsättningen vara offentligt ägda. Om riksdagen godkänner medborgarinitiativet förutsätter den att statsrådet inleder lagberedning i ärendet.